

Varsa József És Családja

A képen anyám, apám és én vagyok 1944-ben. Apám zakóján látszik a sárga csillag.

Emlékszem a szüleim döbbenetére, amikor bejöttek a németek, és arra, hogy mondták: "Nagyon komoly baj van." Az iskola egy darabig, talán áprilisig vagy május elejéig még folytatódott, de például már nem engedték, hogy magammal vigyem a héber betűs imakönyvet. Engem 1944-ig soha semmilyen antiszemita incidens nem ért. Vagy a másik: Mariska lehúzott redőny mellett takarított, mert nem volt szabad keresztény alkalmazottat tartani. Apám mondta, hogy szerencsére Dezső viszi az ügyeket. Dezső keresztény volt. Vilmos bácsi kis nyomdáját, ami a Vasvári Pál utcában volt, látszólag átvette a nyomdász. Aztán egyszer csak bejött a csillag, és a mamám nekiállt a varrógépen csillagokat gyártani. Majd mindjárt jön a nyár, és akkor a szép kis batiszt ruháscámra szép selyemcsillagot varrt. A kabátokra vastagabb anyagból. Szépen varrta meg, mert csúnyán az ember nem varr.

Májusban csillagos házba kellett menni [Doroghi Farkas Ákos polgármester 1944. június 16-án adta ki a budapesti zsidók átköltöztetéséről és koncentrálásáról szóló rendeleteket, amelyek kerületenként kijelölték a csillagos házakat. Az átköltözésre háromnapos határidőt adtak, ezt utóbb nyolc napra módosítottak. -- A szerk.]. Kezdetben voltak enyhítő feltételek. Például hogy orvosnak, ügyvédnek nagyobb légtér jár. Egyszer csak eljött hozzánk apám egyik kollégája, aki két arany Signum Laudist kapott az első világháborúban [A Signum Laudis csak bronz és ezüst fokozatban létezett, de volt arany Vitézségi érem, melyet 1917-től tiszték is kaphattak. Lásd részletesen: rendjelek, kitüntetések. -- A szerk.], és ettől kivételezett volt [lásd: mentesítések a zsidótörvények hatálya alól], hogy cseréljünk lakást. Az ő lakása ugyanis csillagos házban volt, és ott nem akart maradni, a mi házuk pedig nem lett csillagos ház. Így költöztünk a Tátra utca 4. alatti csillagos

házba, ahol másfél szoba lett a mienk, ami akkor nagyon jónak számított. Ez persze nem tartott sokáig, mert nemsokára már harmincöten laktunk a lakásban, és akkor én egy másik kislánnyal a zongora alatt aludtam. A Tátra utca 4-ben novemberig voltunk. Akkor már Engelék is odajöttek.